

Магістерська програма з педагогіки як джерело змістового компоненту педагогічної підготовки студентів Львівського університету у міжвоєнний період

Реформування системи вищої освіти України на сучасному етапі в сегменті вдосконалення професійної підготовки педагогів високої кваліфікації ставить на порядок денний використання позитивного історичного досвіду, сформованого вітчизняними вищими навчальними закладами у минулому. Особливого значення у даному зв'язку набуває ретроспективне вивчення еволюції змісту педагогічної підготовки студентів однієї з найстаріших вищих шкіл України – Львівського університету, зокрема, в дорадянський період.

Проблематика змісту вищої педагогічної освіти в минулому займає важливе місце в українській історико-педагогічній думці, зокрема, у працях таких дослідників як О. Глузман, Н. Дем'яненко, Т. Завгородня, Н. Махія, Н. Павлова та ін. Вивченню організаційних та дидактичних аспектів учительської підготовки студентів Львівського університету присвячені наукові розвідки українських та польських учених, серед яких М. Барна, В. Благий, Р. Лаврецький, Б. Лучинська, Ч. Майорек, А. Мейсснер, Й. Мьонсо, К. Шмид, В. Шулякевич. Водночас, висвітлення еволюції змістового наповнення університетської ланки педагогічної освіти залишається недостатнім. Зокрема, до цього часу бракує комплексного дослідження, яке б містило різносторонній причинно-наслідковий аналіз джерел формування відповідного змістового компоненту та ефективності його реалізації у дидактиці вищої школи на прикладі Львівського університету.

У Польській державі міжвоєнного періоду, як і до Першої світової війни в Австрійській монархії, університетський етап залишався базовим для підготовки вчителів середніх навчальних закладів. Шлях кандидата на посаду шкільного вчителя складався з наступних ланок: завершений курс навчання у класичній гімназії – повний університетський курс навчання з вивченням курсу

педагогіки – складання учительського кваліфікаційного іспиту, проміжним етапом якого була річна педагогічна практика у середніх школах міста.

Питання змісту, організації і проведення учительського кваліфікаційного іспиту регулювалися Розпорядженням Міністра віровизнань і публічної освіти від 29 січня 1923 року у справі державних іспитів на вчителів середніх шкіл ¹. У порівнянні з нормами австрійського законодавства щодо складання кваліфікаційного іспиту ², даний документ суттєво змінював його процедуру. Зокрема, для іспиту було встановлено двоетапну структуру, а саме – науковий і педагогічний етапи. Перший етап передбачав написання кандидатом самостійної роботи, складання письмового та усного випробування, другий – складання усного екзамену і проведення пробної лекції. До наукового етапу допускалися особи, що пройшли обов'язковий курс навчання в університеті. Після цього кандидат був зобов'язаний пройти дворічну шкільну практику у визначених Міністерством середніх навчальних закладах. Проходження шкільної практики було обов'язковою вимогою для допуску до педагогічного етапу кваліфікаційного іспиту. Головною умовою допуску до кваліфікаційного іспиту залишався повний курс університетського навчання ³.

Закон про академічні школи від 13 липня 1920 року встановлював, що підтвердженням завершеної вищої освіти є науковий ступінь магістра. Він отримував статус нижчого і його здобуття надавало підстави претендувати на вищий, докторський ступінь ⁴. Більш детально питання змісту вищої освіти, зокрема, у сфері педагогіки, були відрегульовані розпорядженнями Міністра віровизнань і народної освіти у справі магістерських іспитів на гуманітарних факультетах університетів від 26 листопада 1925 року ⁵ та від 25 березня 1938

---

¹ Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 29 stycznia 1923 r. w sprawie egzaminów państwowych na nauczycieli szkół średnich. // Dziennik Ustaw. – 1923. Nr. 38. Poz. 256. – S.391–393.

² Przepisy egzaminacyjne dla kandydatów na nauczycieli szkół średnich. / Wydał Dr. Kazimierz Twardowski. – Lwów, 1911. – 83 s.

³ Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 29 stycznia 1923 r. w sprawie egzaminów państwowych na nauczycieli szkół średnich. // Dziennik Ustaw. – 1923. Nr. 38. Poz. 256. – S.392.

⁴ Ustawa z dnia 13 lipca 1920 r. o szkołach akademickich. // Dziennik Ustaw. – 1920. Nr. 72. Poz. 494. – S.1277–1294.

⁵ Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 26 listopada 1925 r. w sprawie egzaminów magisterskich na wydziałach humanistycznych uniwersytetów. // Dziennik urzędowy Min. W. R. i O. P. Z r. 1926. – Nr. 8 poz. 66. L.13054–IV–25.

року⁶. Дані підзаконні акти встановлювали для набуття ступеня магістра такі умови як зарахування принаймні 12 триместрів (4 повних роки навчання) на гуманітарних факультетах університетів із дотриманням вимог профільної магістратури, підготовка і захист магістерської праці та успішне складення визначених магістерською програмою іспитів. При цьому, останній рік навчання мав бути проведений студентом на тому ж факультеті, на якому він планує отримати ступінь. Там само мала бути виконана й магістерська праця. Триместр вважався зарахованим, якщо сумарне число годин прослуханих студентом лекційних і практичних занять з обраного профілю становить не менше 10-ти на тиждень.

Магістерські іспити мали складатися студентами в два етапи – після двох і чотирьох років навчання відповідно, причому успішне складання іспитів першого етапу вважалося підставою для зарахування на третій курс. Перший етап полягав у складанні усних іспитів, другий – у написанні двох самостійних робіт з дисциплін, визначених профільною магістерською програмою, і складанні підсумкового усного іспиту. Підсумковий іспит складався студентом перед екзаменаційною підкомісією з профільного предмету, керівником якої призначався головний референт магістерської праці студента. Магістерська праця виконувалася студентом протягом останнього навчального року, а її метою проголошувалася демонстрація студентом своїх умінь самостійно оперувати дослідницькими методами на сучасному рівні наукових знань з обраної сфери профільних студій⁷.

Дані міністерські розпорядження містили також тексти магістерських програм з усіх 15-ти напрямків, за якими готували студентів гуманітарні факультети польських університетів, а саме: 1) філософські науки, 2) педагогіка, 3) історія, 4) індоевропейські мови, 5) класична філологія, 6) польська філологія, 7) українська філологія, 8) слов'янська філологія, 9) філологія сучасних мов, 10) східна філологія, 11) соціологія, 12) історія

---

⁶ Львівська національна наукова бібліотека (далі – ЛННБ) імені В. Стефаника. Відділ рукописів. Ф. 132 (Львівський університет). Спр. 368 (Матеріали гуманітарного відділу університету Яна Казіміра).

⁷ Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 26 listopada 1925 r. w sprawie egzaminów magisterskich na wydziałach humanistycznych uniwersytetów. // Dziennik urzędowy Min. W. R. i O. P. Z r. 1926. – Nr. 8 poz. 66. L.13054–IV–25.

мистецтва, 13) археологія, 14) антропологія, етнографія з етнологією і праісторією, 15) музикологія⁸.

Було сформульовано, зокрема, і зміст магістерської програми з педагогіки. Перший етап іспитів включав у себе випробування з наступних предметів:

- 1) Загальна психологія;
- 2) Логіка з методологією і теорією пізнання;
- 3) Напис історії філософії;
- 4) Загальна біологія з детальним оглядом організму людини.

Для допуску до іспитів першого етапу з педагогіки студент мав надати документальні підтвердження своєї участі у педагогічному просемінарії протягом принаймні трьох триместрів та володіння принаймні однією з сучасних мов на рівні, що дозволяє читати наукові праці. Другий етап іспитів з педагогіки включав у себе випробування з наступних навчальних дисциплін:

- 1) Педагогіка і дидактика з особливим оглядом спадщини одного з визнаних педагогічних авторів;
- 2) Виховна психологія і експериментальна педагогіка;
- 3) Історія виховання з особливим оглядом історії виховання у Польщі на фоні суспільного розвитку.

Дві самостійні праці, які також були частиною другого етапу магістерського іспиту, виконувалися студентами з проблематики педагогіки та історії виховання. Умовою допуску до складання другого етапу магістерського іспиту було підтвердження участі студента у семінарських вправах з педагогіки і в психологічній лабораторії принаймні протягом трьох триместрів⁹. Диплом магістра педагогіки видавався студентові після встановлення успішних результатів всіх етапів іспиту і виконання всіх вказаних вимог¹⁰.

На виконання постанов Міністерства університетською владою було розроблено “Програму навчання та розклад предметів, що входять до

---

⁸ ЛННБ імені В. Стефаника. Відділ рукописів. Ф. 132 (Львівський університет). Спр. 368 (Матеріали гуманітарного відділу університету Яна Казіміра). Арк. 2–8.

⁹ Там само. Арк.2–3.

¹⁰ Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 26 listopada 1925 r. w sprawie egzaminów magisterskich na wydziałach humanistycznych uniwersytetów. // Dziennik urzędowy Min. W. R. i O. P. Z r. 1926. – Nr. 8 poz. 66. L.13054–IV–25.

магістерських, вступних та завершальних іспитів на Гуманістичному факультеті Університету Яна Казимира у Львові”¹¹. Даний тип документу мав ключове значення для гуманітарної освіти в академічних школах Польської держави. Поряд з іншими дисциплінами та напрямками навчання у програмі було вказано також психологію і педагогіку. Особливо зверталася увага на умови здачі іспитів з основних та допоміжних предметів, їх порядок, дидактичні форми, умови заліків й допуску до екзаменів, а також порядок захисту магістерської роботи. Стосовно підготовки магістрів педагогіки цей документ містив наступне формулювання: “Програма й вимоги будуть усталені після заснування відповідної кафедри”¹², що свідчило про залежність змісту педагогічної освіти від наявності профільної організаційної структури.

Кафедра педагогіки у Львівському університеті була створена і кадрово заповнена лише в 1937 році, однак навчальні плани свідчать, що програма магістерської підготовки з педагогіки реалізовувалася уже з кінця 1920-х років. До цього часу проблематику вчительської підготовки у Львівському університеті формували окремі навчальні курси дидактичного, історико-педагогічного і психологічного циклу, причому архівні документи містять відомості про дедалі зростаючий інтерес студентів до університетської педагогічної підготовки. Так, у 1925/1926 навч. році у заняттях доцента Зигмунта Кукульського з загальної дидактики (2 год. на тиждень) брало участь близько 500 студентів, а лекції з курсу “Головні течії педагогічної теорії” (2 год. на тиждень) слухали 450 студентів. Наступного навчального року число слухачів зросло – заняття з дисципліни “Вступ до педагогіки” (2 год. на тиждень) відвідували 600 студентів, із “Психології виховання” (1 год. на тиждень) – 350, з “Історії реалістичної педагогіки” (1 год. на тиждень) – 400. Крім того, в окремих групах відбувалися практичні заняття (“вправи”), у яких брало участь 360-400 студентів у кожному триместрі 1927/1928 навч. року¹³.

У 1926/1927 навч. році було анонсовано збагачення і осучаснення лекцій та конвєрсаторій з експериментальної педагогіки і педагогіки Й. Песталоцці.

---

¹¹ Державний архів Львівської області (далі – ДАЛО). Ф. 26. Оп. 7. Спр. 939.

¹² Там само. Арк.64–65.

¹³ Szmyd K. Twórcy nauk o wychowaniu w środowisku akademickim Lwowa (1860-1939). – Rzeszow : Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2003. – s.196–198.

Поступово зростав авторитет педагогічної науки на гуманістичному факультеті, чому не в останню чергу сприяв високий рівень викладання лектора, а також зростання вимог щодо педагогічної кваліфікації майбутніх викладачів середніх шкіл. На хвилі зростання числа студентів, що бажали в майбутньому присвятити себе учительській професії, Рада факультету розробила відповідну магістерську програму¹⁴. З кінця 1920-х років у навчальних планах Львівського університету було передбачено окремий розділ, який отримав назву “Педагогічні студії”. Він містив перелік навчальних дисциплін, призначених для вивчення студентами, що мали намір присвятити себе вчительській професії¹⁵. Регулярні в 1930-х роках публікації навчальних планів університету дають змогу прослідкувати еволюцію змісту педагогічної освіти протягом даного десятиліття в контексті викладання навчальних курсів дидактичного, історико-педагогічного та психологічного циклів. Сформований таким чином комплекс навчальних дисциплін становив обов’язковий мінімум для кандидатів на посади вчителів середніх шкіл.

Викладання педагогічних дисциплін у Львівському університеті ускладнювалося неповноцінним кадровим та матеріальним забезпеченням, однак відбувалося без перерв. Основні заняття з дидактики проводив доц. Казимир Сосніцький. Так, у навчальному плані за 1931/32 навч. році за ним були закріплені наступні курси:

- 1) Навчання у народних школах Європи і Америки;
- 2) Дидактичні вправи для нижчих курсів;
- 3) Дидактичні вправи для вищих курсів (всі – 2 год на тиждень протягом всього навчального року)¹⁶.

Протягом 1930-х років навчальні пропозиції К. Сосніцького склалися з трьох незмінних позицій:

- 1) Загальна дидактика або ж Основні проблеми дидактики;
- 2) Дидактичні вправи для нижчих курсів;

---

¹⁴ ДАЛЮ. Ф. 26. Оп. 7. Спр. 939.

¹⁵ Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Program wykładów na rok akademicki 1929/1930. – Lwów : Z pierwszej zwiózkowej drukarni, 1929. – 52 s.

¹⁶ Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Program wykładów na rok akademicki 1930/1931 i Skład uniwersytetu w latach akademickich 1930/31 i 1931/32. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1931. – s.43.

3) Дидактичні вправи для вищих курсів (всі – 2 год на тиждень протягом всього навчального року) ¹⁷.

У 1936/37 навч. році викладацький склад гуманістичного факультету поповнився доцентом педагогіки Мечиславом Земновичем. Протягом цього і наступного навчальних років він викладав такі лекційні курси:

1) Організація освіти. Теоретичні основи та їх реалізація в Польщі та інших країнах – 2 год. на тиждень ¹⁸;

2) Клас як педагогічна проблема – 1 год. на тиждень;

3) Вправи у сфері керування класом – 1 год. на тиждень (всі – протягом року) ¹⁹.

24 липня 1938 року професором новоствореної кафедри педагогіки Львівського університету було номіновано Богдана Суходольського ²⁰. Вслід за офіційним призначенням було надіслано розпорядження Міністерства, яким затверджувалося аудиторне навантаження нового завідувача кафедри. Так, навчальні плани за 1938/1939 навч. рік містили наступний перелік курсів:

1) Сучасні педагогічні системи у зв'язку з поглядом на світ – 2 год. на тиждень;

2) Проблеми культури ХХ ст. – 1 год. на тиждень;

3) Педагогічний просемінар для слухачів зі спеціалізації “педагогіка” – 2 год. на тиждень;

4) Педагогічний семінар для слухачів зі спеціалізації “педагогіка” – 2 год. на тиждень.

5) Практичні заняття з педагогіки, загальної дидактики та організації шкільництва для кандидатів на учителів середніх шкіл – 2 год. на тиждень, для

---

¹⁷ Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Program wykładów oraz Skład uniwersytetu w roku akademickim 1932/33. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1932. – s.59.; Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1933/34. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1933. – s.60.; Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1934/35. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1934. – 58 s.; Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1935/36. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1935. – s.61.; Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1936/37. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1936. – s.63.; Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1937/38. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1937. – s.64.

¹⁸ Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1936/37. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1936. – s.63.

¹⁹ Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1937/38. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1937. – s.64.

²⁰ ДАЛЮ. Ф. 26. Оп. 7. Спр. 1582. Арк.88.

студентів гуманістичного та математично-природничого факультетів, які готувалися до складання учительського іспиту (всі – протягом року)²¹.

Як видно з наведеної номенклатури дидактичних курсів, протягом 1930-х років навчальним планом передбачалося формування у студента комплексу базових теоретичних знань з дидактики і закріплення їх у ході практичних занять. Розмежування практичних занять для слухачів I-II і III-IV років навчання свідчило про прагнення творців змісту вчительської підготовки сформуванню ступеневий підхід до оволодіння вміннями та навичками, необхідними для майбутньої педагогічної діяльності. Суттєве розширення змістового наповнення дидактичного сегменту вчительської підготовки у 1938/39 навч. році стало можливим завдяки створенню самостійної кафедри педагогіки. Розвинути потенціал завдав початок II Світової війни, яка змінила суспільно-політичні, етнокультурні і освітні реалії в регіоні.

Історико-педагогічний сегмент вчительської підготовки студентів Львівського університету був представлений навчальними дисциплінами, викладання яких забезпечувала кафедра історії освіти і шкільництва на чолі з проф. Станіславом Лемпільським. Цикл відповідних дидактичних пропозицій складався з двох частин – лекційної і практичної. Номенклатура лекційних курсів змінювалася щороку і стосувалися різноманітних проблем з історії шкільництва та педагогічної думки. Так, у планах університету 1929/1930 навч. року даний цикл був представлений наступними позиціями:

- 1) Освітня реформа XVIII ст. з присвяченням особливої уваги Польщі (2 год. на тиждень, протягом року);
- 2) Львівський університет (1 год. на тиждень, I і II триместри)²².

Протягом 1930-х років студенти, які готували себе до педагогічної професії, слухали також лекції з таких історико-педагогічних курсів:

- 1) Вступ до історії освіти в Польщі (1 год. на тиждень, I і II триместри);
- 2) Державне виховання (2 год. на тиждень, III триместр)²³;

---

²¹ Там само. Арк.92.

²² Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Program wykładów na rok akademicki 1929/1930. – Lwów : Z pierwszej zwiózkowej drukarni, 1929. – s.28–29.

²³ Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Program wykładów na rok akademicki 1930/1931 i Skład uniwersytetu w latach akademickich 1930/31 i 1931/32. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1931. – s.58.

- 3) Вступ до історії освіти в Польщі (1 год. на тиждень)²⁴;
- 4) Нарис історії освіти і шкільництва (2 год. на тиждень);
- 5) Методика нормативних вправ у шкільному навчанні (1 год. на тиждень)²⁵;
- 6) Коменський і коменіанізм на фоні педагогіки XVII ст. і пізніших часів (1 год. на тиждень);
- 7) Польські виховні традиції (1 год. на тиждень)²⁶;
- 8) Історія польських університетів з присвяченням особливої уваги Польщі (1 год. на тиждень);
- 9) Письменники-педагоги польського Просвітництва (2 год. на тиждень)²⁷;
- 10) Польська виховна ідеологія XIX-XX ст. (1 год. на тиждень)²⁸;
- 11) Освіта жінок протягом століть з присвяченням особливої уваги Польщі (1 год. на тиждень)²⁹.

Науково-практична частина історико-педагогічного сегменту вчительської підготовки включала в себе просемінар та семінар з історії освіти і шкільництва. Їхні засідання відбувалися двічі на тиждень протягом навчального року. Учасниками просемінару були студенти I-II років навчання, а семінару – студенти III-IV років³⁰.

Архівні документи свідчать, що регулярна підготовка в рамках факультативного семінару історії освіти та шкільництва у Львівському

²⁴ Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Program wykładów oraz Skład uniwersytetu w roku akademickim 1932/33. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1932. – s.59.

²⁵ Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1933/34. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1933. – s.59–60.

²⁶ Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1934/35. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1934. – s.58.

²⁷ Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1935/36. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1935. – s.60.

²⁸ Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1936/37. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1936. – s.63–64.

²⁹ Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1937/38. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1937. – s.63–64.

³⁰ Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Program wykładów na rok akademicki 1929/1930. – Lwów : Z pierwszej zwiózkowej drukarni, 1929. – s.28–29.; Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Program wykładów na rok akademicki 1930/1931 i Skład uniwersytetu w latach akademickich 1930/31 i 1931/32. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1931. – s.58.; Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Program wykładów oraz Skład uniwersytetu w roku akademickim 1932/33. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1932. – s.59.; Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1933/34. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1933. – s.59–60; Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1934/35. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1934. – s.58.; Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1935/36. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1935. – s.60.; Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1936/37. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1936. – s.63–64; Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1937/38. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1937. – s.63–64.

університеті відбувалася з першої половини 1920-х років. Зберігся “Протокол свідоцтв, занять і семінарів”, у якому знаходимо списки слухачів, учасників практичних занять і семінарів з історії освіти та шкільництва у 1925-1939 роках (приблизно 500 осіб). Цей документ містить відомості щодо кількості студентів, тем семінарських робіт (рефератів, рецензій, контрольних робіт), результатів успішності та висновки професора про семінарські роботи.

З плином часу категорій запроTOCOLьованої інформації ставало щоразу менше. Наприклад, у 1938 р. відповідний документ обмежувався лише списком осіб, які закінчили просемінар та семінар, кількістю годин проведених на заняттях і кінцевими оцінками. Також варто зазначити, що наприкінці 1930-х років значно зменшилася кількість бажаючих обрати дану спеціалізацію, що безперечно свідчить про згасання початкового ентузіазму в дослідженнях кафедральної проблематики. Так, у 1925/1926 навч. р. в просемінарах і семінарах з історії освіти та шкільництва брали участь 79 слухачів, а в 1938/1939 навч. р. – лише 22 студенти³¹.

Згідно з документацією, в роботі семінару найчастіше брали участь студенти гуманітарних напрямів підготовки (бл. 80 %), але на заняття записувалися й правники, теологи чи представники математично-природничих спеціальностей. Найбільша кількість слухачів з’являлася в першому триместрі, а потім поступово зменшувалася, проте ніколи число осіб у групі не було меншим за 20³². Навчальні заняття з історії освіти користувалися попитом у студентів через пізнавальне зацікавлення, викликане інтелектуальним пошуком, однак більш поширеним був практично-фаховий інтерес, викликаний бажанням у майбутньому здобути посаду вчителя³³.

Підготовка студентів здійснювалася з суворим дотриманням дидактичних вимог. Існував програмний зв'язок і тематична послідовність просемінарських і семінарських занять. Згідно з регламентом, члени просемінару впродовж першого триместру мали скласти іспит з історії виховання за університетським підручником Станіслава Кота. Упродовж наступних двох триместрів студенти

---

³¹ ДАЛО, Ф. 26, Оп. 7, Спр. 1107. Арк.2–6.

³² Там само.

³³ ДАЛО, Ф. 26, Оп. 7, Спр. 1060.

складали колоквіум на основі лекцій з історії освіти і виконували в кожному триместрі так званий визначений обов'язковий мінімум самостійних робіт, а саме – письмовий реферат, бібліографічна робота, колоквіум з лекційного матеріалу і рецензії. Невиконання бодай однієї з вимог регламенту унеможливило здобуття свідоцтва про завершення семінару. Правом відвідувати семінарські заняття користувалися лише слухачі просемінарських занять, які отримали оцінку не нижче ”задовільно”. Також професор мав право провести вступний екзамен чи вимагати від кандидата здачі самостійного письмового реферату³⁴.

Як свідчать документи, реалізація змістового компонента історико-педагогічної освіти у Львівському університеті була чітко регламентована. Безперечно, це створювало належні умови для забезпечення майбутніх вчителів ґрунтовними знаннями зі сфери історії шкільництва та педагогічної думки, а також сприяло розвитку науково-дослідного потенціалу львівського студентства.

У переліку обов'язкових для вивчення майбутніми педагогами навчальних дисциплін були присутні й окремі курси психологічного циклу. Так, у 1931/32 навч. році студенти записувалися на курси “Розвиток мислення в дітей” (2 год. на тиждень, III триместр)³⁵, у 1935/36 навч. році – “Розвиток мислення у дітей” (1 год. на тиждень, повний рік)³⁶, у 1936/37 і 1937/38 навч. роках – “Вправи з педагогічної психології” (2 год. на тиждень, повний рік)³⁷. Втім, особливе значення для вчительської підготовки психологічних дисциплін і обов'язковий характер участі майбутніх магістрів педагогіки в заняттях у психологічній лабораторії, спонукає звернути увагу на повну номенклатуру навчальних дисциплін, викладання яких забезпечував Інститут Психології. Так, у 1929/30 навч. році студенти записувалися на наступні курси:

---

³⁴ ДАЛО, Ф. 26, Оп. 7, Спр. 1315. Арк.3–4.

³⁵ Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Program wykładów na rok akademicki 1930/1931 i Skład uniwersytetu w latach akademickich 1930/31 i 1931/32. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1931. – s.42–43.

³⁶ Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1935/36. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1935. – s.61.

³⁷ Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1936/37. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1936. – s.63.; Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1937/38. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1937. – s.64.

- 1) Загальна психологія – 1 год. на тиждень.
  - 2) Психологічні вправи для нижчих курсів – 3 год. на тиждень.
  - 3) Психологічні вправи для вищих курсів – 4 год. на тиждень.
  - 4) Самостійні роботи з експериментальної психології – 4 год. на тиждень.
  - 5) Читання та інтерпретація науково-психологічних праць – 2 год. на тиждень.
- (усі – повний навчальний рік)³⁸.

Як і пропозиції кафедри історії освіти і шкільництва, навчальні курси Інституту Психології склалися з лекційного і практичного сегментів. Протягом 1930-х років студенти слухали лекційні курси з “Основ психології” (2 год. на тиждень протягом цілого навчального року)³⁹ і ще одного або декількох курсів, які щороку змінювалися. Серед таких змінних позицій навчальні плани університету подають наступні:

- 1) Психологія волі (2 год. на тиждень)⁴⁰;
- 2) Психологія мислення (2 год. на тиждень)⁴¹;
- 3) Психічне життя і нервова система (2 год. на тиждень);
- 4) Інтелектуальні процеси (1 год. на тиждень)⁴²;
- 5) Психологія волі (1 год. на тиждень)⁴³;
- 6) Теорія суджень (1 год. на тиждень)⁴⁴;
- 7) Методи психології (2 год. на тиждень);

---

³⁸ Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Program wykładów na rok akademicki 1929/1930. – Lwów : Z pierwszej zwiózkowej drukarni, 1929. – s.27.

³⁹ Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Program wykładów na rok akademicki 1930/1931 i Skład uniwersytetu w latach akademickich 1930/31 i 1931/32. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1931. – s.42–43.; Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Program wykładów oraz Skład uniwersytetu w roku akademickim 1932/33. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1932. – s.43.; Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1933/34. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1933. – s.43.; Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1934/35. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1934. – s.40–41.; Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1935/36. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1935. – s.44.; Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1936/37. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1936. – s.46–47; Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1937/38. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1937. – s.47–48.

⁴⁰ Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Program wykładów na rok akademicki 1930/1931 i Skład uniwersytetu w latach akademickich 1930/31 i 1931/32. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1931. – s.42–43.

⁴¹ Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Program wykładów oraz Skład uniwersytetu w roku akademickim 1932/33. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1932. – s.43.

⁴² Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1933/34. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1933. – s.43.

⁴³ Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1934/35. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1934. – s.40–41.

⁴⁴ Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1935/36. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1935. – s.44.

8) Психологія навичок (1 год. на тиждень) ⁴⁵.

9) Прояви волі у проблематиці психологічних досліджень (1 год. на тиждень) ⁴⁶.

Усі вказані навчальні предмети читалися протягом цілого навчального року.

Навчальні заняття з дотичної до педагогіки психологічної проблематики проводив також доцент філософії і психології Роман Інгарден. Серед пропонувананих ним курсів були, зокрема, “Про відчуттєве спостереження і його пізнавальні вартості” (2 год. на тиждень, I і II триместри) ⁴⁷, “Вчення про слово і судження” (2 год. на тиждень, III триместр) ⁴⁸, “Основні проблеми сучасної етики” (4 год. на тиждень, III триместр) ⁴⁹ тощо.

З огляду на модель експериментальної, вікової і педагогічної психології, яка використовувалася у Львівському університеті особлива роль надавалася практичним заняттям з наведених галузей психології. Даний сегмент психологічної освіти студентів Університету Яна Казимира складався з незмінного комплексу навчальних курсів доц.М.Кройца, кожен з яких був розрахований на повний навчальний рік. Ось вичерпний перелік цих курсів:

- 1) Психологічні вправи для нижчих курсів – 4 год. на тиждень.
- 2) Психологічні вправи для вищих курсів – 4 год. на тиждень.
- 3) Самостійні роботи з експериментальної психології – 6 год. на тиждень.
- 4) Читання та інтерпретація науково-психологічних праць – 2 год. на тиждень

50

---

⁴⁵ Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1936/37. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1936. – s.46–47.

⁴⁶ Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1937/38. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1937. – s.47–48.

⁴⁷ Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Program wykładów na rok akademicki 1930/1931 i Skład uniwersytetu w latach akademickich 1930/31 i 1931/32. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1931. – s.42.

⁴⁸ Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Program wykładów oraz Skład uniwersytetu w roku akademickim 1932/33. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1932. – s.43.

⁴⁹ Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1937/38. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1937. – s.47.

⁵⁰ Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Program wykładów na rok akademicki 1930/1931 i Skład uniwersytetu w latach akademickich 1930/31 i 1931/32. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1931. – s.42–43.; Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Program wykładów oraz Skład uniwersytetu w roku akademickim 1932/33. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1932. – s.43.; Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1933/34. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1933. – s.43.; Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1934/35. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1934. – s.40–41.; Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1935/36. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1935. – s.44.; Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1936/37. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1936. – s.46–47.; Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1937/38. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1937. – s.47–48.

На засіданнях семінару для слухачів перших двох років навчання підіймалася проблематика теорії тестів і методології психологічних досліджень. Учасники обговорювалися й аналізувалися результати власних навчальних експериментів, які стосувалися пам'яті, уваги, розуму, навчання, чуттєвих реакцій тощо. Наприклад, у I триместрі 1929/30 навч. року в заняттях брало участь 56 студентів, у II – 34, в III – 30 студентів; у 1930/31 навч. році, відповідно – 82, 28 і 24 студенти⁵¹.

Студенти III і IV років навчання на практичних заняттях психологічного семінару ознайомлювалися з апаратурою для психотехнічних досліджень і поглиблювали свої знання з психологічної теорії та методики. Ці знання поєднувалися з практикою під час занять у Психологічній консультації. Крім цього учасники самостійно опрацьовували теми простих психологічних експериментів, аналізували труднощі, шукали альтернативні шляхи і пропонували власні пропозиції вирішення проблем.

В рамках практичних занять й тлумачення праць з психології студенти вивчали, зокрема, дослідження німецьких емпіричних психологів, що стосувалися продуктивності розумової праці. Емпіричні праці й аналіз теорії увінчувалися рефератами психологічних трактатів. Протягом 1930-х років число учасників практичних занять з психології суттєво зросло. Так, в I триместрі 1929/30 навч. року в заняттях психологічного семінару для брало участь 15 студентів III-IV років навчання, у II і III триместрах – по 10 студентів. Натомість у 1930/31 навч. році, відповідно – 26, 18 і 17 студентів⁵². Таким чином, зв'язок педагогіки з психологією, що склався у Львівському університеті з середини XIX ст., протягом міжвоєнного періоду зміцнювався через вирішення спільних практичних завдань та інтеграцію змістового наповнення учительської підготовки студентів.

Перелік навчальних дисциплін, призначених для кандидатів на посади вчителів середніх шкіл, окрім трьох основних циклів – дидактичного, історико-педагогічного і психологічного – періодично доповнювався також

---

⁵¹ Szmyd K. Tworcy nauk o wychowaniu w srodowisku akademickim Lwowa (1860-1939). / Kazimierz Szmyd. – Rzeszow : Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2003. – s.315.

⁵² Там само. – s.316.

спеціальними курсами з методики викладання окремих навчальних предметів. Їх викладали фахівці з відповідних профільних дисциплін – професори або лектори без наукових ступенів, часто – директори львівських гімназій або досвідчені вчителі. Так, протягом 1930-х років студенти слухали лекції професора Юліуша Кляйнера “Читання класики польської літератури у середній школі” в обсязі 2 год. на тиждень ⁵³, Зигмунта Герстманна “Основи читання літературних творів у середній школі” (1 год.) і “Проблеми історії літератури у школі” (1 год.) ⁵⁴, професора Генріха Гертнера “Теорія граматики і практичне навчання польської мови у середніх школах” в обсязі 2 год. на тиждень ⁵⁵, Ришарда Скульського “Вправи з дидактики польської мови” (3 год.) ⁵⁶, професора Зигмунта Черного “Дидактика французької мови для середніх шкіл” (1 год. протягом року), професора Генріха Гертнера “Методика словникових вправ” (2 год. протягом року) ⁵⁷, Еви Малечинської “Навчання історії у середній школі (з відвідуванням шкільних занять)” (2 год.) ⁵⁸, Адольфа Беднарівського “Дидактика латинської мови ” (2 год.), “Дидактика грецької

---

⁵³ Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Program wykładów na rok akademicki 1930/1931 i Skład uniwersytetu w latach akademickich 1930/31 i 1931/32. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1931. – s.57.; Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Program wykładów oraz Skład uniwersytetu w roku akademickim 1932/33. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1932. – s.59.; Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1933/34. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1933. – s.59.; Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1934/35. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1934. – s.58.; Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1935/36. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1935. – s.60.; Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1936/37. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1936. – s.63–64; Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1937/38. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1937. – s.64.

⁵⁴ Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Program wykładów na rok akademicki 1930/1931 i Skład uniwersytetu w latach akademickich 1930/31 i 1931/32. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1931. – s.58.

⁵⁵ Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Program wykładów oraz Skład uniwersytetu w roku akademickim 1932/33. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1932. – s.59.

⁵⁶ Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1933/34. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1933. – s.60.; Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1934/35. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1934. – s.58–59.; Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1935/36. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1935. – s.61.; Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1936/37. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1936. – s.64; Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1937/38. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1937. – s.64.

⁵⁷ Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1934/35. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1934. – s.58–59.

⁵⁸ Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1934/35. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1934. – s.59.; Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1935/36. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1935. – s.61.; Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1936/37. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1936. – s.64; Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1937/38. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1937. – s.65.

мови” (2 год.)⁵⁹ та “Методика навчання грецької та латинської мови у чотирирічній гімназії та гуманістичному і класичному загальноосвітньому ліцеї”⁶⁰, Юліуша Куяса “Головні проблеми навчання мови у нових гімназіях”⁶¹, “Вивчення мови у перших двох класах гімназії” (2 год.) та “Мовні проблеми у I класі загальноосвітнього ліцею” (2 год.)⁶², Мечислава Гембаровича “Історія мистецтва як шкільний предмет” (1 год.)⁶³, Казимира Маєвського “Навчання античного мистецтва і культури у середній школі” (1 год.)⁶⁴, Людвіка Федоровського “Теорія фізичного виховання” (1 год.) і “Практичні вправи для кандидатів на вчительські посади” (4 год.)⁶⁵. Усі навчальні курси були розраховані на повний навчальний рік. Вивчення методики викладання окремих навчальних предметів доповнювало і збагачувало зміст учительської підготовки актуальним досвідом практикуючих педагогів середніх навчальних закладів міста, що дозволяло студентам Львівського університету переймати цінні дидактичні знання та вміння у досвідчених педагогів.

Аналіз навчальних планів Львівського університету свідчить, що зміст учительської підготовки протягом 1930-х років за головними складовими – дидактичною, психологічною та історико-педагогічною – повністю відповідав затвердженій Міністерством магістерській програмі з педагогіки, доповнюючи її методикою викладання окремих шкільних предметів. Подальші дослідження з даної проблематики покликані поширити її на попередній і наступний часовий періоди, здійснивши при цьому аналітичне порівняння змісту педагогічної

---

⁵⁹ Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Program wykładów oraz Skład uniwersytetu w roku akademickim 1932/33. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1932. – s.60.; Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1934/35. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1934. – s.59.

⁶⁰ Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1934/35. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1934. – s.61.; Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1936/37. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1936. – s.63–64; Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1937/38. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1937. – s.64.

⁶¹ Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1935/36. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1935. – s.79.; Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1936/37. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1936. – s.64.

⁶² Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1937/38. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1937. – s.65.

⁶³ Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1936/37. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1936. – s.64; Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1937/38. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1937. – s.65.

⁶⁴ Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1937/38. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1937. – s.65.

⁶⁵ Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Spis wykładów na rok akademicki 1936/37. – Lwów : Nakładem Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, 1936. – s.66.

освіти у Львівському університеті доби Австро-Угорщини, Польської держави і повоєнної УРСР.

Summary

Master's program on pedagogy as a source for the essential content component of pedagogical training of Lviv University students during the inter-war period

The article is dedicated to the exploration of the sources of the establishment of the essence of the university stage of secondary school teachers' preparation in inter-war Poland on the basis of the master's program approved by the subject ministry on pedagogy, as well as the peculiarities of its implementation within the educational process at Lviv University. Laws and subordinate legislation of the Second Polish-Lithuanian Commonwealth regulating due constituent of higher education and the curriculum of Jan Kazimir University in Lviv have been analyzed.